

ОЛЕКСАНДР ПРОКОПОВИЧ МАРКЕВИЧ

(До 50-річчя з дня народження, 25-річчя наукової і 30-річчя педагогічної та громадської діяльності)

Видатний радянський зоолог і паразитолог, член-кореспондент Української РСР, доктор біологічних наук професор Олександр Прокопович Маркевич народився 19 березня 1905 року в селі Плоске, Київської області, в бідній селянській родині. Дитячі роки майбутнього вченого пройшли у сусідньому селі Насташка, де він здобув початкову освіту. У 1912 р. О. П. Маркевича прийняли до Насташького 2-класного (з 5-річним строком навчання) училища, яке він закінчив у 1917 р.

Велика Жовтнева соціалістична революція відкрила перед Олександром Прокоповичем, як і перед іншими дітьми робітників і селян, шлях до освіти і науки. Після закінчення у 1921 р. трудової школи в м. Бі-

дій Церкві він вступив до педагогічного технікуму, що знаходився у тому ж місті. Після успішного закінчення технікуму у 1925 р. Олександр Прокопович працював з 1925 по 1926 р. вчителем біологічних дисциплін і німецької мови в районній трудовій школі і в агропрофшколі в с. Ставище Київської області. Тут 30 років тому почалася його плідна педагогічна діяльність.

Прагнення поглиблювати далі свої знання і працювати в галузі біологічної науки привело О. П. Маркевича у 1926 р. на агробіологічний відділ Київського університету (в ті роки Інституту народної освіти). Ще в студентські роки Олександр Прокопович виявив великий інтерес до зоології. Цей інтерес особливо посилювався під впливом улюбленого вчителя Маркевича, видатного зоолога-морфолога професора М. М. Воскобойнікова. Олександр Прокопович бере участь в наукових експедиціях, активно працює в наукових гуртках і семінарах з зоологічних дисциплін. Одночасно проводить наукову роботу як секретар секції Мисливствознавства та хутряних тварин при Постійній Комісії АН УРСР для вивчення продуктивних сил України, про що ми довідуємось з повідомлення Олександра Прокоповича, вміщеного в одному з «Бюлетенів» цієї комісії за 1929 р. За завданням секції він обслідував стан мисливських заказників на Вінничині, внаслідок чого опублікував статтю «З практики заказників» (1929).

Після успішного закінчення вищої освіти (у 1930 р.) О. П. Маркевича рекомендують до аспірантури. У 1930 р. Олександр Прокопович був зарахований аспірантом організованого в тому ж році відділу паразитології Інституту іхтіології ВАСХНІЛ в Ленінграді. Науковим керівником Маркевича був видатний радянський зоолог, член-кореспондент АН СРСР професор В. О. Догель.

Працюючи наполегливо і цілеспрямовано, Олександр Прокопович у 1931 р. достроково закінчив аспірантуру і 16 листопада 1931 р. був зарахований старшим науковим співробітником Іхтіологічного інституту, пізніше реорганізованого у Всесоюзний науково-дослідний інститут озерного і річкового рибного господарства. В цьому інституті 25 років тому почалася інтенсивна робота Олександра Прокоповича в галузі іхтіопаразитології.

Паралельно з науковою діяльністю О. П. Маркевич веде в Ленінграді педагогічну роботу. З 1931 р. він читав курс «Хвороб риб» у Ленінградському рибпромисловому технікумі. У 1933 р. Олександр Прокопович був запрошений у Ленінградський хіміко-технологічний інститут харчової промисловості, де працював спочатку на посаді доцента, а з 1934 р. професора біології.

У 1935 р., в зв'язку з введенням вчених ступенів, вчена рада Ленінградського державного університету присвоїла О. П. Маркевичу за його наукові праці (без захисту дисертації) вчений ступінь кандидата біологічних наук.

Весною 1935 р. за запрошенням Інституту зоології Академії наук Української РСР Олександр Прокопович повернувся на Україну і був призначений 10 квітня 1935 р. завідувачем секції морфології безхребетних тварин цього інституту. З третього квітня 1937 р. О. П. Маркевич очолює тут новоорганізований відділ паразитології. Цю роботу він виконує і тепер.

У 1935 р. О. П. Маркевич був запрошений у Київський державний університет на посаду професора зоології безхребетних. В 1936 р., після смерті, 27 січня, відомого ентомолога О. Г. Лебедева, що завідував в університеті кафедрою зоології безхребетних, Олександр Прокопович було доручено завідування цією кафедрою. З цього часу О. П. Маркевич

є беззастіжним завідуючим кафедрою зоології безхребетних і паразитології Київського університету ім. Т. Г. Шевченка.

19.ІІ 1939 р. О. П. Маркевич успішно захистив докторську дисертацію на тему «Паразитические веслоногие Союза ССР и сопредельных стран». Офіційні огоненти дали високу оцінку дисертації Маркевича.

В роки Великої Вітчизняної війни Маркевич працював в Інституті зоології АН Української РСР, що перебував тоді в Уфі, а пізніше— в Москві і, за сумісництвом, в Башкирській н/д ветеринарній станції.

Після звільнення Києва від фашистських загарбників Олександр Прокопович повертається до свого міста і продовжує працю в Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка і в Інституті зоології АН Української РСР.

Крім того, з 1945 по 1950 рр. О. П. Маркевич також завідував кафедрою паразитології та інвазійних хвороб у Київському ветеринарному інституті.

В 1948 р. О. П. Маркевич був обраний членом-кореспондентом АН Української РСР.

Олександр Прокопович Маркевич є видатним вченим-зоологом, одним із найавторитетніших радянських паразитологів і визнаним керівником паразитологічної науки на Україні. Величезна любов до науки, велике наукове обдарування, глибокий талант дослідника, різностороння ерудиція, поєднані з природною спостережливістю і колосальною працездатністю (незважаючи на хворобливий стан здоров'я), визначили швидке наукове зростання О. П. Маркевича і сприяли формуванню не вузького спеціаліста, а вченого з широким науковим кругозором.

Ще на початку його наукової діяльності, у 1933 р., академік Л. С. Берг у своєму відзиві про наукові праці О. П. Маркевича писав: «О. П. Маркевич працює з великою наполегливістю і разом з тим з величезним ентузіазмом. Не можна не визнати в ньому талановитого вченого, що цілком сформувався, від якого зоологія взагалі і паразитологія зокрема чекають ще дуже багато. Наукові заслуги О. П. Маркевича я оцінюю дуже високо».

За 25 років своєї плідотної наукової діяльності О. П. Маркевич надрукував близько 130 праць російською, українською і іноземними мовами з паразитології, хвороб риб, зоології безхребетних і інших розділів біологічної науки. Крім того, друкуються і підготовлені до друку ще близько 20 праць, одна з яких — «Развитие животного мира (Основы зоофилогенетики)» має обсяг в 30 друкованих аркушів. Більшість з цих праць являють собою оригінальні дослідження або великі монографії.

До початку Великої Вітчизняної війни наукова праця Олександра Прокоповича проходила в основному в галузі іхтіопаразитології, карцинології і розробки проблем еволюційної паразитології.

Працюючи в ці роки в галузі іхтіопаразитології, О. П. Маркевич вивчає систематику, морфологію і екологію паразитів риб, їх залежність від умов зовнішнього середовища і фізіологічного стану хазяїна. Ще в 1932 р. він керував паразитологічними дослідженнями у великій комплексній експедиції Всесоюзного науково-дослідного інституту озерного і річкового рибного господарства по кадастру озер Ленінградської області. Результатом наукової обробки матеріалів цієї експедиції став колективний «Отчет по кадастру озер Ленобласти по материалам экспедиции ВНИОРХ за 1932 год», в якому паразитологічні розділи належать Олександру Прокоповичу, а також книга О. П. Маркевича «Паразитарные заболевания рыб (по материалам паразитологического обследования рыб из водоемов Ленобласти)» (1934). Крім нових для науки

видів, він описав багато видів паразитів, що раніше були невідомими для території нашої країни. Спеціальний розділ він присвятив основним заходам по оздоровленню рибних стад в озерах Ленінградської області.

Протягом всієї своєї наукової діяльності О. П. Маркевич уділяв багато уваги вивченню захворювань риб у ставкових господарствах. У 1933 р. він установив, вперше для СРСР, що коропова молодь у зимувальних ставках гине не лише від придухи, але і від різкого зниження температури води. Під час роботи на Нікольському рибоводному заводі йому вперше в науці вдалося констатувати (1933) факт масового розмноження дуже небезпечного паразита риб, зокрема, коропів, інфузорії *Chilodonella* *surkini* зимою, а не літом, як це вважали до його досліджень. Тим самим було введено в науку правильне уявлення про біологію цього паразита. Маркевичем було досліджено масову загибель риб від тріенофороза і інших інвазій. Спеціальну увагу він приділив вивченню коропоїда та інших ворогів риб і заходам боротьби з ними в умовах ставкового господарства (праці «Карпоед и борьба с ним в условиях прудового хозяйства», 1934; «Враги рыб», 1934, та ін).

О. П. Маркевич брав участь у розробці дуже важливої проблеми зимівлі коропа в північних районах СРСР (в колективній праці «Проблема зимовки карпа в северных районах СССР», 1941). В зв'язку з цими дослідженнями Олександр Прокопович працював також над питанням «простуди» риб, газової емболії, вироджуваності та інших хвороб риб. Як видатний спеціаліст в галузі іхтіопаразитології, він був запрошений до участі в складанні «Справочника по рыбному хозяйству малых водоемов» (1934).

Після переїзду на Україну О. П. Маркевич став організатором іхтіопаразитологічних досліджень на Україні, які він з того часу і очолює. В результаті як довоєнних, так і післявоєнних досліджень Олександра Прокоповича і його численних учнів і співробітників детально вивчений видовий склад паразитофауни риб нашої республіки, їх морфологія, систематика, екологія і поширення. Чимало описаних видів виявилися новими для науки, а деякі з них були вперше відмічені для території нашої республіки і всього Радянського Союзу.

Дослідження О. П. Маркевича в галузі іхтіопаразитології, проведені у довоєнні роки, були ним підсумовані у великій монографії «Паразитофауна и паразитарные заболевания пресноводных рыб СССР» (1937)¹, що була премійована як на Всеукраїнському, так і на Всесоюзному конкурсах молодих учених. Велику цінність має також ґрунтовний посібник «Хвороби пресноводних рыб» (1940).

В післявоєнні роки О. П. Маркевич, його співробітники і учні в Київському державному університеті ім. Т. Шевченка ведуть інтенсивні дослідження в галузі вивчення паразитофауни риб Української РСР, а також паразитів амфібій, рептилій і рибоїдних птахів. Ці дослідження направлені на допомогу рибогосподарським організаціям з метою дальшого піднесення рибальства і рибництва. Під керівництвом О. П. Маркевича і його ближчих співробітників було здійснено низку іхтіопаразитологічних експедицій в різні пункти басейнів Дніпра, Південного Буга, Дністра, Дунаю і інших річок, що протікають на території нашої республіки. Підсумком досліджень Олександра Прокоповича і всього колективу українських паразитологів в цій галузі є капітальна монографія Маркевича «Паразитофауна пресноводных рыб Украинской ССР» (1951). Ця праця має великий інтерес для науки і для практики рибного господарства. У своєму відзиві на цю книгу

¹ Рукопис, 35 друкованих аркушів.

проф. О. Р. Прендель відзначив: «Складання подібної монографії вимагало великої праці і ерудиції від автора. Книгу проф. О. П. Маркевича сміливо можна зарахувати до видатних творів вітчизняної і світової наукової літератури». Основою цієї книги є детальні дослідження її автора, що дали велику кількість нових для науки фактів. Як свідчить член-кореспондент АН СРСР В. О. Догель, ця «праця проф. Маркевича являє собою корисну, потрібну і сумлінно складену книгу, що показує великий паразитологічний досвід і знання автора», і вона «цілком забезпечить весь південь європейської частини Союзу доброякісним посібником з паразитології риб».

О. П. Маркевич є широко відомим карцинологом. Він приділяє велику увагу вивченню паразитичних веслоногих ракоподібних (*Copepoda parasitica*). В цій галузі він є піонером в нашій країні, тому що до нього ніхто спеціально цю групу тварин не вивчав, а окремі роботи, що були в цій галузі до нього, носили випадковий характер. В результаті великої, наполегливої роботи Олександр Прокопович зібрав найбагатшу колекцію паразитичних веслоногих. Крім того, ним були опрацьовані багаті матеріали по цій групі, що зберігаються в Зоологічному інституті АН СРСР, в Зоологічному музеї Московського університету та по інших наукових установах. Результати обробки цих матеріалів були частково опубліковані в ряді статей Олександра Прокоповича і в його монографії «*Copepoda parasitica* прісних вод СРСР» (1937).

Свої роботи в галузі вивчення *Copepoda parasitica* О. П. Маркевич узагальнив у докторській дисертації «Паразитические веслоногие СССР и сопредельных стран» (рукопис, 1939), що є капіальною науковою працею. В ній було описано понад 400 видів веслоногих—паразитів хребетних і безхребетних тварин. Багато видів і навіть родів виявилися новими для науки. На основі копітких і ретельних досліджень ним була з'ясована надзвичайно заплутана синоніміка багатьох видів, їх будова, розвиток і екологія, намічені основні напрямки еволюції цих тварин. Велику наукову цінність мають роботи Маркевича по докорінній ревізії і перебудові систематики паразитичних веслоногих. В цих дослідженнях він висунув новий принцип—використання для систематичних побудов не лише даних морфології, але й специфічних особливостей з екології цих паразитів і еволюції їх хазяїв. Прикладом може бути твердження Олександра Прокоповича (1937) про видову самостійність *Tracheliastes stellifer* Kollar, всупереч висновкам Моно і Владикова (1931), Песта (1934) та ін. Як вказував проф. М. М. Воскобойников, в дисертації О. П. Маркевича були використані всі відомі автору методи наукового дослідження: препарування, виготовлення мікроскопічних зрізів, спостереження на живих об'єктах, тонко продуманий експеримент. В результаті такого всебічного підходу робота вилілася в оригінальну в усіх своїх частинах монографію, побудовану на матеріалах, досліджених і продуманих автором особисто.

Характеризуючи спеціальну частину дисертації, найвидатніший радянський копеподолог В. М. Рілов писав в 1939 р.: «Спеціальна частина праці О. П. Маркевича є результатом багаторічної кропіткої і енергійної роботи автора. Цю частину праці треба вважати цінним вкладом не тільки в наукову літературу СРСР, але й у світову науку. Без перебільшення можна твердити, що О. П. Маркевич створив у нас, в СРСР, наукову дисципліну, присвячену спеціально паразитичним веслоногим ракоподібним». На жаль, рукопис цієї роботи загинув у видавництві (в Києві) в роки Великої Вітчизняної війни, не побачивши світу.

Почавши заново після війни наполегливу працю над вивченням паразитичних веслоногих, О. П. Маркевич в 1954 році закінчив і передав

до друку велику монографію «Паразитические веслоногие рыб СССР», яка щойно опублікована.

Спеціально необхідно відмітити дуже плідотворну роботу О. П. Маркевича в галузі ветеринарної паразитології, якій він став приділяти максимальну увагу, починаючи з років Великої Вітчизняної війни.

В період перебування в евакуації в м. Уфі, в Башкирській АРСР, Олександр Прокопович і його співробітники особливо багато працювали над питаннями актуальними для практики соціалістичного тваринництва. О. П. Маркевич поклав багато праці на вивчення паразитів свійських тварин і розробку раціональних заходів боротьби з ними. Як свідчить дирекція Башкирської науково-дослідної ветеринарної станції, О. П. Маркевич брав активну участь у ліквідації корости тварин в Башкирії, брав участь в дослідженнях по використанню для боротьби з цією хворобою відходів ішімбаївської нафти, керував роботою по вивченню ролі кровососів (комарів і іксодових кліщів) в переносі вірусу інфекційного енцефаломієліта коней. В результаті своїх досліджень, виконаних в Башкирії, О. П. Маркевич опублікував ряд наукових статей, а також, за пропозицією Ветеринарного управління Башкирії, брошуру «Наружные паразиты сельскохозяйственных животных, их вредоносное значение и меры борьбы» (1943).

Діяльність О. П. Маркевича в галузі ветеринарної паразитології значно посилилась у післявоєнні роки. Особливу увагу Олександр Прокопович і його співробітники (проф. Р. С. Чеботарьов та ін.) приділяють розв'язанню проблем паразитології, зв'язаних з оздоровленням сільськогосподарських тварин. Ці дослідження набувають особливо важливого значення в світлі постанов Пленумів ЦК КПРС, направлених на дальше піднесення тваринництва в нашій країні.

Як відомо, перешкодою в наступній боротьбі з інвазіями сільськогосподарських тварин є нерозробленість методів комплексного впливу одночасно на різних паразитів як в організмі тварин, так і в зовнішньому середовищі. Враховуючи це, О. П. Маркевич і співробітники керованого ним відділу паразитології Інституту зоології АН УРСР у тісному співробітництві з практичними робітниками в галузі ветеринарії працюють над розробкою і перевіркою в колгоспах і радгоспах системи масових оздоровчих заходів.

Крім вивчення паразитологічного статусу в УРСР, виявлення нових для нашої республіки паразитозів, Маркевичем разом з проф. Чеботарьовим та з колективом відділу паразитології розроблена оригінальна методика боротьби з інвазійними захворюваннями. Ця методика пройшла широкі виробничі випробування і дала можливість за короткі строки знизити захворювання і падіж сільськогосподарських тварин від паразитів в Іванківському районі Київської області. Виконком Іванківської районної Ради депутатів трудящих у спеціальному рішенні від 8 лютого 1950 р. встановив, що «в результаті проведених оздоровчих заходів значно зменшилась смертність і захворювання, особливо кінського поголів'я і молодняка великої рогатої худоби. Загальна смертність коней за 1949 р., в порівнянні з 1948 р., зменшилась більш як в два рази, а через шлунково-кишкові і глистяні захворювання — в десять разів. В більшості колгоспів району значно підвищилась вгодованість, роботоздатність і плідність коней».

Велику увагу О. П. Маркевич приділяє також загально-біологічним проблемам в паразитології, зокрема таким актуальним питанням, як походження і еволюція паразитизму, шляхи формування паразитофауни свійських тварин і людини тощо. Ці роботи Олександра Прокоповича, скеровані на розробку паразитологічної теорії і на боротьбу з антина-

уковими поглядами буржуазних паразитологів, здобули високу оцінку з боку спеціалістів. Боротьбі з метафізичними поглядами в зоології і паразитології присвячені статті Маркевича «Критика метафизической концепции развития в зоологии» (1952), «Вплив середовища на поширення паразитів» (1944) та ін.

Олександр Прокоповичу належить капітальний посібник «Основи паразитології» (1950) і цінне зведення «Сучасний стан і чергові завдання паразитологічної науки на Україні» (1947).

У своїй рецензії на книгу О. П. Маркевича «Основи паразитології» проф. Л. В. Рейнгард вказував: «Велика ерудиція автора дала йому змогу створити не звичайний підручник з паразитології, а необхідний для кожного паразитолога посібник. Цінність даної книги збільшується ще й тим, що автором наводиться багатий матеріал з власних робіт і спостережень і ілюструється власними численними чудовими рисунками». Свідченням актуальності робіт, виконаних О. П. Маркевичем в галузі паразитології, є також включення питання про його наукову діяльність в програму з курсу «Зоологія», затверджену Міністерством освіти РСФСР 5 червня 1953 р. для факультетів природознавства педагогічних інститутів.

О. П. Маркевич багато працює також і в галузі розробки питань філогенії тваринного світу. Тут необхідно, насамперед, відмітити його роботи про філогенетичні взаємовідношення саркодових і джгутикових: «Про філогенетичні взаємовідношення Sarcodina і Mastigophora», (1947); «Проблема происхождения простейших (Protozoa)» (1954). В цих працях він переконливо виступив проти дуже поширеної серед біологів джгутикової теорії походження найпростіших. Слід також відзначити цікаву статтю про філогенетичні взаємовідношення паразитичних веслоногих («Філогенетичні взаємовідношення паразитичних веслоногих ракоподібних», 1951) і цінний посібник для вчителів-заочників «Філогенія тваринного світу» (1953). Закінчена і передана до друку велика робота О. П. Маркевича з філогенії тварин: «Развитие животного мира. Основы зоофилогенетики».

Чимало уваги приділяє О. П. Маркевич також і вивченню історії зоологічних досліджень в нашій країні. Тут, крім праць про наукову діяльність окремих вчених, слід відзначити статті «Історія рибного промислу на Україні» (1954), «Фауністичні дослідження на території УРСР в другій половині XIX століття» (1955), «Матеріали к истории фаунистических исследований на территории Закарпатской области» (1956), «Наука і наукові працівники в Київському державному університеті за 112 років його існування» (1946), «Морфологія тварин в Київському університеті» (1935) та ін. Тепер О. П. Маркевич працює над підготовкою великої праці, присвяченої історії фауністичних досліджень на Україні, яка у вигляді окремого тому увійде в серію монографій «Фауна УРСР», що її видає Зоологічний інститут АН УРСР.

Протягом 30 років багато часу і енергії професор О. П. Маркевич віддає викладацькій діяльності. Педагогічна майстерність, насиченість лекцій сучасним і актуальним науковим матеріалом в поєднанні з високою ідейністю — ці якості лекцій Олександра Прокоповича завжди захоплювали студентську молодь і завоювали йому широку популярність серед студентів вузів, де він працював викладачем. В керованих ним лабораторіях О. П. Маркевич виховав численні кадри висококваліфікованих наукових робітників в галузі зоології безхребетних і паразитології, багато з яких успішно захистили кандидатські дисертації, і створив на Україні свою школу паразитологів, що працюють як в Києві, так і в інших містах республіки.

Дуже багато сил, часу і енергії Олександр Прокопович віддає також науково-організаційній роботі. Протягом ряду років як до Великої Вітчизняної війни, так і після неї, він керував науковою частиною Київського державного університету, був деякий час заступником директора по науковій частині, а потім директором Інституту зоології АН Української РСР. Велику роботу О. П. Маркевич провів як голова організаційного комітету по підготовці і проведенню трьох Всесоюзних екологічних конференцій, що скликалися Київським університетом (1940, 1950 і 1954). На цих конференціях він виступав з програмними доповідями. Зокрема, на 2-ій екологічній конференції (1950) йому була доручена основна доповідь — «Состояние и задачи советской экологии животных».

Велику роль в розвитку паразитології на Україні відіграла скликана в 1945 р., з ініціативи і під безпосереднім керівництвом Олександра Прокоповича, перша наукова конференція паразитологів УРСР, що об'єднала діяльність учених і спеціалістів, які працюють по різних установах і закладах.

О. П. Маркевич брав також активну участь в скликанні і проведенні республіканських фауністичних конференцій (1936, 1950, 1953), як голова або як член організаційного комітету. На цих та інших численних республіканських конференціях, нарадах, наукових сесіях тощо Олександр Прокопович виступав з доповідями, проявляючи при підготовці і проведенні їх свій науковий і організаторський талант. Одночасово з цим О. П. Маркевич завжди бере активну участь в наукових нарадах, конференціях, сесіях поза межами України — в Москві, Ленінграді тощо, сприяючи зміцненню братніх зв'язків вчених України і Росії.

За 25 років своєї багатогранної наукової діяльності О. П. Маркевич був учасником і керівником багатьох наукових експедицій, з яких можна згадати експедиції по підняттю продуктивності рибного господарства Вінницької області (1929) і Білоцерківської округи (1930), по дослідженню Дніпровських порогів (1928, 1929), по комплексному вивченню водойм Ленінградської області (1932), експедицію на Баренцове море (1936), паразитологічні експедиції на Південний Буг, Дніпро, Дністер тощо.

Поряд з різноманітною науковою, педагогічною і науково-організаційною роботою Олександр Прокопович Маркевич завжди брав і бере активну участь і в громадському житті. Особливо багато часу і енергії він приділяв роботі в профспілкових організаціях, де неоднократно займав виборні посади. В 1939 р. О. П. Маркевич був обраний депутатом Ради депутатів трудящих Сталінського району м. Києва.

По лінії науково-громадської роботи О. П. Маркевич багато працював і працює як член вчених рад різних наукових установ, член науково-методичної ради Міністерства освіти УРСР, експертної комісії Міністерства вищої освіти УРСР, Бюро відділу біологічних наук АН УРСР, голова правління Українського товариства паразитологів тощо.

За наукову, педагогічну і громадську діяльність проф. О. П. Маркевич нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора, медаллю «За доблестный труд в Великой Отечественной войне Советского Союза 1941—1945 гг.» і значком «Відмінник народної освіти».

(Б. М. МАЗУРМОВИЧ, О. П. КОРНЕЄВ).

С П И С О К

друкованих праць О. П. Маркевича

1. Секція мисливствознавства та хутряних тварин при ВУАН, Бюл. УКОПС, № 3, 1929, 58—61.
2. З практики заказників (з матеріалів обслідування Людівського заказника). Укр. мисл. та риб. № 11—12, 1929, 33—39, 2 рис.
3. К познанию фауны паразитических ракообразных (Crustacea parasitica) рыб Финского залива, Труды Зоологического ин-та АН СССР, т. 1, вып. 3—4, стр. 347—363.
4. Parasitische Copepoden und Branchiuren der Aralsees, nebst systematischen Bemerkungen über die Gattung Ergasilus Nordmann. Zoolog. Anz., Bd. 96, Heft 5/6, 1931, S. 121—143.
5. Вивчаймо хвороби риб, Укр. мисл. та рибалка, 1931, № 8—9, 31—34.
6. До фауни Acanthocerala риб України, Журн. біо-зоологічного циклу ВУАН, 1932, № 4, 81—90.
7. Матеріали до фауни паразитичних ракуватих риб України, Журн. біо-зоологічного циклу ВУАН, 1932, № 4, 67—80.
8. Про коронового ремінчика (Ligula), Укр. мисл. та рибалка, 1932, № 8, 11—12; № 10—11, 16; № 12—13, 7.
9. Паразитарные заболевания рыб (по материалам паразитологического обследования рыб из водоемов Ленобласти), КОИЗ, Л.—М., 1934, 1—100.
10. Bemerkungen über die Systematik einiger Vertreter der Gattung Achtheres Nordmann, Zoolog. Anz., Bd. 99, H. 1/2, 1932, 31—41.
11. Zur Kenntnis der Myxosporidien von Süßwasserfischen der Ukraine, Zoolog. Anz., Bd. 99, H. 11/12, 1932, S. 297—303.
12. Отчет по кадастру озер Ленобласти, По материалам экспедиции ВНИОРХ за 1932 год (на правах рукописи, соавторство).
13. Tracheliastes soldatovi nov. sp., a new Copepod parasitic on sturgeons of the Amur R. Bull. Fan Memor. Inst. of Biology, IV, 1933, 241—258, pl. 1.
14. Причини гибелі карпової молоді в зимовальних прудах, «За рыбн. индустрию севера», 1933, № 6.
15. К фауне паразитических ракообразных рыб Ленинградской области, Труды Ленинградского о-ва Естествоиспытателей, т. 62, в. 3, 1933, 297—308.

16. *Neue Dactylogyrus*—Art (Monogenea) aus der Ukraine. *Zoolog. Anz.*, Bd. 103, H. 1—2, 1933, 18—20.
17. Les Crustacés parasites des poissons de la Mer Caspienne, *Bull. Inst. Océanographique*, N 638, Monaco, 1933, 1—27.
18. Descrizione di due specie nuove di *Ergasilus* provenienti dalla URSS (Copepodi parassiti), *Mem. d. Soc. Entomol. Ital.*, vol. XII, Genova, 1933, 129—141.
19. Результаты обследования карпов. «За рыбн. индустрию севера», 1934, № 4, 5, 33—34.
20. Карпоед и борьба с ним в условиях прудового хозяйства, «За рыбн. индустрию севера», 1934, № 2—3, 28—29.
21. Враги рыб, КОИЗ, Л.—М., 1934, 1—72.
22. Справочник по рыбному хозяйству малых водоемов, Сельколхозгиз, Л., 1934 (соавтор).
23. Die Schmarotzkerkrebse der Fische der Ukraine, *Ann. Mus. Zoolog. Pol.*, Tom X, N 12, 1934, 223—249, *Bibl.*, Taf. XLIV—XLV.
24. О простуде у рыб, «Изв. ЦИК СССР», 1935, № 174.
25. Die Schmarotzkerkrebse der Fische aus dem Kontschseegebiet (Karelien). *Memor. Soc. Fauna et Flora Fennica*, II, 1934—1935, 40—47, *Bibl.*, I Abb.
26. Морфологія тварин в Київському університеті (разом з М. М. Воскобойниковим), в збірн.: «Розвиток науки в Київськ. ун-ті за сто років», Вид-во КДУ, К., 1935, 149—170.
27. В секції морфології безхребетних тварин ЗБІ—УАН. «Радянська Академія», 1935, № 18.
28. До морфології і систематики рода *Basanistes*, Труды Инст. зоології та біології, т. X, 1936, 157—168.
29. Паразитические ракообразные рыб реки Чу, Труды Киргизск. Комплексн. Эксп., АН СССР, III, вып. 1, 1936, 233—240, библи., 2 табл. рис.
30. Газова хвороба рыб, «Радянська Академія», 1936, № 3.
31. Нові представники родини *Legnaeopodidae*. Зб. праць Зоол. музею АН УРСР, № 17, 1936, 103—105.
32. Паразиты Днепровской рыбы, «Изв. ЦИК СССР», 1936, № 168.
33. Експедиція на Баренцове море влітку 1936 року, Вісті АН УРСР, № 10, 1936, 31—44.
34. *Cardiodectes hardenbergi*, ein neuer parasitischer Copepode aus der Java See. «*Treubia*», XV, Buitenzorg, 1936, 407—411, *Bibl.*, 8 Abb.
35. Il genere *Basanistes* Nordmann, 1832. *Atti della Soc. Ital. Sc. Naturali*, T. LXXV, 1936, 227—242.
36. Секція паразитології, «Радянська Академія», 1936, № 6.
37. *Lamproglea* der Sowjetunion und ihre geographische Verbreitung, *Ann. Mus. Zoolog. Pol.*, T. XI, N 23, 1936, 387—401.
38. *Copepoda parasitica* прісних вод СРСР, Вид-во АН УРСР, К., 1936, 1—224, бібл., 27 табл. рис.
39. Матеріали з дослідження фауни паразитів рыб озера Юково (Лен. обл.), Наукові зап. КДУ, т. III, в. 4, Біолог. збірник, № 3, 1937, 363—379.
40. Рыбне господарство і хвороби рыб, Збірн. «Біологію в маси», 1937, № 1, 41—47.
41. *Paraergasilus gylovi* Markewitsch новий представник *Copepoda parasitica* з Каспійського моря, Наукові записки КДУ, т. III, в. 4, Біолог. збірн., № 3, 1937, 381—397.

42. Риби України як джерело гельмінтозів людини, В збірн. «Боротьба з опісторхозом на Україні», Держмедвидав, Київ, 1938 (співавторство).
43. *Gospodarka rybna i choroby ryb*, Trybuna Radziecka, 1938.
44. Еволюція форми і функції кінцівок в онтогенезі *Lernaeopodidae*, Тр. Ін-ту зоол. АН УРСР, Збірник праць з морфології тварин, № 5, 147—161.
45. Наша науково-дослідна робота, «За ком. кадри», 1940, № 44.
46. Хвороби прісноводних риб, Вид-во АН УРСР, Київ—Львів, 1940, 1—167.
47. Нові представники *Copepoda parasitica* з родини *Ergasilidae*, Праці Н.-д. ін-ту біології при КДУ, т. 4, 1940, 107—123.
48. Паразитические веслоногие ракообразные (*Copepoda parasitica*). (В книжке «Жизнь пресных вод СССР»), Изд-во АН СССР, М.—Л., 1940, 398—404, библи., рис.
49. Напередодні екологічної конференції, Пролетарська правда, 1940 (разом з О. П. Кришталем).
50. Нові види паразитичних *Copepoda*, Допов. АН УРСР, № 11, 1940, 11—21, 9 рис.
51. Гурток паразитології, «За ком. кадри», 1940, № 36—37.
52. *Vermiclavella elongata* n. g. et. sp., новий представник паразитичних веслоногих з родини *Vermiclavellidae* fam. nova, Допов. Акад. наук УРСР, № 12, 1940, 53—57, 2 рис.
53. Проблема зимовки карпа в северных районах СССР, Изв. Всес. н.-и. ин-та озерного и речного рыбн. х-ва, т. XXIV, 1941, 139—184 (соавтор.).
54. Происхождение паразитофауны домашних животных и человека (автореферат), В сборн. «Конференция по проблемам органической эволюции» (тезисы), Уфа, 1943, 15—16.
55. Происхождение и эволюция паразитизма, Труды Башк. НИВОС, т. IV, 1943, 3—68.
56. Влияние среды на распространение паразитов и частоту паразитарных заболеваний, Труды Башк. НИВОС, т. IV, 1943, 123—132.
57. Материалы по фауне наружных паразитов домашних животных Башкирии, Тр. Башк. НИВОС, т. IV, 1943, 133—148.
58. Эпизоотия триенофороза окуней в озере Кандры-Куль (Башкирская АССР), Труды Башк. НИВОС, т. IV, 1943, 119—122.
59. Наружные паразиты сельскохозяйственных животных, их вредоносное значение и меры борьбы, Башк. ГИЗ, 1943, 1—56.
60. Понесем культуру в колхозні маси, газ. «Київська правда», 1944.
61. Вплив середовища на поширення паразитів, Ювілейний збірник АН УРСР, т. II, 1944, 227—236.
62. Происхождение и пути формирования паразитофауны домашних животных и человека, Успехи современ. биологии, т. XVIII, вып. 2, 247—262, 1944.
63. Пам'яті М. М. Воскобойнікова (1873—1942), «Вісті АН УРСР», 1944, № 3—4, 92—95.
64. Як боротися з коростою сільськогосподарських тварин, «Червона зірка», 1945, № 22, 23.
65. Роль Київського університету в розвитку зоології, Матер. наук. конф. КДУ (присв. розвитку науки і культури на Україні), вип. 1, 1945, 59—61.
66. Походження й шляхи формування паразитофауни домашніх тварин і людини, там же, 61—63.

67. *Ergasilus anchoratus* sp. nov.— новий представник паразитичних веслоногих з р. Амура, Доп. АН УРСР, 1946, № 1—2, 25—27.
68. Гельмінтофауна овець в Башкирії, Доп. АН УРСР, 1946, № 1—2, 20—24.
69. На кафедрі зоології безхребетних тварин, газ. «За рад. кадри», 1946, № 19.
70. Програма кандидатського іспиту з зоології безхордових, Вид-во КДУ, 1946, 1—30.
71. Наука і наукові працівники в КДУ за 112 років його існування, Наук. зап. КДУ; т. V, в. 1, 1946, 9—64.
72. Паразитичні Сорерода риб басейну р. Амура, Наук. зап. КДУ, т. V, в. 1, 1946, 225—245.
73. Передмова до статті «Студентські наукові праці», Вид-во КДУ, збірн. VI, 1946, 3—5.
74. Основні підсумки н.-д. роботи КДУ в 1945 році, газ. «За рад. кадри», 1946, № 3.
75. *Nectobranchia indivisa* Fraser, особливості її будови та систематичне положення, Наукові записки КДУ, т. V, в. 2, 1946, 215—220.
76. Основні риси плану н.-д. роботи університету в 4 п'ятиріччі, газ. «За рад. кадри», 1946, № 5.
77. Ілля Ілліч Мечніков (до 30-річчя з дня смерті), газ. «Київська правда», 1946, № 53.
78. Секція біології, газ «За рад. кадри», 1947, № 20.
79. Загальний нарис організації Lernaeopodidae, Збірн. праць Канівського біогеогр. заповідника, т. I, в. 2, 1947, 3—28.
80. Географічне поширення паразитичних веслоногих ракоподібних прісних вод СРСР у зв'язку з факторами, що його обумовлюють, Тези доповідей на IV наук. сесії КДУ, Київ, 1947, 3—6.
81. У Каневі, газ. «За рад. кадри», 1947, № 28.
82. Паразитофауна риб р. Дніпра і заплавних водойм в р-ні м. Канева, Збірн. праць Канівського біогеогр. заповідника, КДУ, т. II, в. 14, 1947, 21—23.
83. Воші (*Anoplura*) свійських тварин, Вид-во АН УРСР, 1947, 1—64.
84. Про філогенетичні взаємовідношення Sarcodina і Mastigophora, Наук. зап. КДУ, т. VI, в. 1, 1947, 211—216.
85. Передмова до «Збірн. праць з паразитології», № 1, 1947.
86. Вступна промова голови Оргкомітету 1-ої наукової конференції паразитологів УРСР, Труды ін-ту зоології АН УРСР. Збірник праць з паразитології, № 1; Праці 1-ї наук. конф. паразитологів УРСР, К., 1947, 5—6.
87. Про потребу організації товариства паразитологів УРСР, там же, стор. 174—176.
88. Сучасний стан і чергові завдання паразитологічної науки на Україні, там же, стор. 7—48.
89. Риби Дніпра як джерело гельмінтозних інвазій людини, свійських і паркових тварин, VI наук. сесія КДУ, 1948 (тези), 7—8 (спів-авторство).
90. Визначний радянський біолог, газ. «За рад. кадри», 1948, № 3.
91. Происхождение и развитие жизни на Земле, «Ленинское Знамя», 1948, № 174.
92. Готуємо досвідчених біологів, газ. «За рад. кадри», 1948, № 25.
93. Гельмінтофауна риб р. Дніпра в районі м. Канева, Тр. Канівського біогеограф. заповідника, 1949, № 7, 1—12.

94. Паразитичні веслоногі ракоподібні (*Copepoda parasitica*) прісноводних риб Сибіру (разом з О. Бауером), Тр. Ін-ту зоол. АН УРСР, т. IV, 1950, 112—119.

95. Методика и техника паразитологического обследования рыб, Изд-во КГУ, 1950, 1—24.

96. План перетворення природи і завдання зоологів, Тр. Інст. зоології АН УРСР, № III, 1950, 3—15.

97. Походження тваринного світу, Товариство для поширення політичних та наукових знань Української РСР, 1950, 1—52.

98. Основи паразитології, Вид-во «Рад. школа», К., 1950, 1—592.

99. Філогенетичні взаємовідношення паразитичних веслоногих ракоподібних (*Copepoda parasitica*), VIII наук. сесія КДУ (тези доповідей секції біології), 1951, 50—51.

100. Состояние и задачи советской экологии животных, Вторая экол. конф. по проблеме «Массовые размнож. животных и их прогнозы», вып. 3, 1951, 8—18.

101. Паразитофауна пресноводных рыб УССР, Изд-во АН УССР, К., 1951, 1—376.

102. Научная деятельность акад. Н. Ф. Кащенко (1855—1935) в области зоологии, Изв. АН СССР, Серия биол. наук, 1951, № 4, 14—22 (совм. с Ю. Н. Квитницким).

103. Паразитизм веслоногих ракоподібних і шляхи його виникнення, IX наукова сесія КДУ (тези), 1952, 49—50.

104. Предисловие к книге И. Г. Пидопличко «Новый метод определения геологического возраста ископаемых костей четвертичной системы», Изд-во АН УССР, 1952, 3—4.

105. Хвороби людини, джерелом яких є риба. Вид-во КДУ, 1952, 1—32 (разом з В. П. Коваль).

106. Невідкладні завдання боротьби з інвазійними хворобами сільськогосподарських тварин, Тр. Ін-ту зоології АН УРСР, т. VIII, 1952, 5—14.

107. Паразитичні веслоногі (*Copepoda parasitica*) риб Чорного моря, Труды Ін-ту зоології АН УРСР, т. VIII, 1952, 91—99.

108. Критика метафизической концепции развития в зоологии, Тр. Биолог.-почв. факультета КГУ, 1952, № 7, 25—37.

109. Філогенія тваринного світу. Посібник для вчителів заочників, вид-во «Рад. школа», К., 1953, 1—143; табл.

110. Паразитофауна рыб Днепра в районе Каховки, X научная сесія КГУ (тезисы докладов), Киев, 1953, 53—54 (совм. с В. Коваль).

111. Памяти Владимира Михайловича Артоболевского. Труды биолог.-почв. ф-та КГУ, № 9, 1953, 213—217 (совм. с А. П. Корнеевым).

112. Історія рибного промислу на Україні, Праці Київського державного університету, Природничі науки, 1954, 95—102. Те ж, XI наукова сесія КДУ, присвячена 300-річчю возз'єднання України з Росією (тези доповідей), 1954, 39—40.

113. Завдання досліджень фауни УРСР в зв'язку з потребами народного господарства, Збірник праць Зоологічного музею АН УРСР, № 26, 1954, 3—15.

114. Проблема происхождения простейших (Protozoa), Изд-во КГУ, 1954, 1—17.

115. Визначник прісноводних риб УРСР, вид-во «Рад. школа», К., 1954, 1—208 (разом з Й. І. Коротким).

116. Походження і розвиток тваринного світу, Т-во по пошир. знань, К., 1954, 1—200.

117. Братерська співдружність біологів Росії та України, Тр. біо-

лого-грунтознавчого фак-ту КДУ, 1954, № 11, 5—12 (разом з І. П. Білоконом).

118. Паразитические веслоногие рыб СССР и особенности их распространения. Тезисы докладов 3-й Эколог. конф., ч. 1, Изд-во КГУ, 1954, 151—156.

119. Паразитофауна осетрових рыб нижнього Дніпра, XII наукова сесія Київськ. держ. ун-ту, тези доповідей. Вид-во КДУ, 1955, 104—105 (разом з В. П. Коваль).

120. Паразитофауна рыб з басейну р. Дністра (там же, 82—84) (разом з В. Коваль і О. Кулаківською).

121. Фауністичні дослідження на території УРСР в другій половині XIX століття, там же 75—79.

122. Пути массового оздоровления сельскохозяйственных животных от паразитарных заболеваний, Тр. Томского гос. ун-та, т. 131, 1955, 428—434 (совм. с Р. Чеботаревым).

123. Краткий обзор работы третьей экологической конференции (соавторство), Тезисы докладов 3-й эколог. конф., ч. IV, Изд-во КГУ, Киев, 1954, 3—9.

124. Гельминтофауна рыб бассейна Днестра (совм. с В. Коваль и О. Кулаковской), Восьмое совещание по паразитол. пробл. при Зоол. инст. АН СССР, тезисы докладов, Изд-во АН СССР, М.—Л., 1955, 92—93.

125. Шляхи і принципи зоофілогенетичних досліджень, Наук. зап. Київськ. держ. ун-ту, т. XIII, вип. 16, Тр. Біол.-грунтознавч. ф-ту, № 10, 1955, 5—12.

126. Історія фауністичних досліджень в Закарпатті, XIII наукова сесія КДУ (тези доп.), 1956, 62—63.

127. Розвиток зоологічної філогенетики в СРСР, Труды Ін-ту зоології АН УРСР, т. XIII, 1956, 3—31.

128. Состояние и задачи паразитологических исследований на Украине, Труды II конференции паразитологов УССР, К., 1956.

129. Історія вивчення фауни на території західних областей Української РСР. «Виїзна сесія Відділу біологічн. наук АН УРСР по проблемі «Вивчення флори і фауни Карпат» (тези доп.), Вид-во АН УРСР, К., 1956, 50—56.

130. Происхождение и развитие животного мира. Изд-во «Знание», Москва, 1956, 1—64.

131. Співдружність російських і українських зоологів у вивченні фауни України (співавтор.), Збірн. праць Зоол. музею, № 27, 1956, 3—13.

132. Материалы к истории фаунистических исследований на территории Закарпатской области, Научн. зап. Ужгородского ун-та, т. XXI, 1956, 5—29.

133. Паразитические веслоногие рыб СССР, Изд-во АН УССР, К., 1956, 1—259.

Монографії, брошури і журнали,

видані за редакцією О. П. Маркевича

Наукова конференція, присвячена розвиткові науки й культури на Україні. Матеріали до доповідей, Вид-во Київського держ. ун-ту, Київ, 1945, 1—78.

Наукові записки Київського державного університету, т. V, вип. 1, 1946, 1—246; т. V, вип. 2, 1946, 1—245; т. VI, вип. 1, 1947, 1—279.

Бондарчук В. Г., Тектоорогенія, Изд-во КГУ, 1946.

- Пидопличко И. Г., О ледниковом периоде, вып. I, 1946, 1—171; вып. II, 1951, 1—264; вып. III, 1954, 1—220.
- Студентські наукові праці. Збірник VII, видання КДУ, 1946, 1—66.
- Збірник праць з паразитології, Праці I-ої наукової конференції паразитології УРСР, Вид-во АН УРСР, 1947, 1—181.
- План науково-дослідних робіт Київського державного університету на 1946 рік, Вид-во КДУ, 1946, 1—78.
- Збірник праць Канівського біогеографічного заповідника, т. I, вип. 1, 1947, 1—152; т. I, вип. IV, 1947, 1—77; т. II, вип. I, 1947, 1—35.
- Труди Інституту зоології АН УРСР, т. II, 1949; т. III, 1950; т. XV, 1954.
- Юркина В. И., Особенности организации и экологии *Pulex irritans* L., 1758 (автореф. дисс.), Изд-во АН УССР, 1949.
- Ємчук Є. М., Пасовищні кліщі та боротьба з ними, Вид-во АН УРСР, Київ, 1949, 1—40.
- Беспалый И. И., Жаберная гниль карпа и меры борьбы с ней, Изд-во АН УССР, 1950, 1—41.
- Бошко Г. В., Слепни (*Tabanidae*) украинского Полесья, их биология, вредоносное значение и меры борьбы (автореф. дисс.), Изд-во Киевского университета, 1950.
- Мазурмович Б. Н., Паразитические черви амфибий окрестностей Киева, их взаимоотношения с хозяевами и внешней средой (автореф. дисс.), Зоол. институт АН СССР, 1950.
- Белановский И. Д., Тахины УССР, Изд-во АН УССР, ч. I, 1951, 1—191; ч. II, 1953, 1—240.
- Чеботарев Р. С., Пироплазмоз лошадей, Изд-во АН УССР, Киев, 1951, 1—263.
- Пидопличко І. Г., Рашба О. Я., Походження і розвиток життя на Землі, Вид-во АН УРСР, Київ, 1951, 1—48.
- Пидопличко И. Г. и Макеев П. С., О климатах и ландшафтах прошлого, Изд-во АН УССР, вып. I, 1952, 1—87, вып. 2, 1955, 1—173.
- Пидопличко И. Г., Новый метод определения геологического возраста ископаемых костей четвертичной системы, Изд-во АН УССР, 1952, 1—90.
- Коваль В. П., Дигенетические трематоды рыб Днепра (автореф. дисс.), Изд-во КГУ, 1952.
- Погорельцева Т. П., Паразитофауна рыб северо-восточной части Черного моря (автореф. дисс.), Изд-во КГУ, 1952.
- Пашенко Л. Ф., Гельминтофауна домашних птиц Киевской области (автореф. дисс.), Изд-во АН УССР, 1952.
- Ємчук Є. М., Кліщі — шкідники тваринництва, Вид-во АН УРСР, 1953, 1—20.
- Білановський І. Д., Конопіди, 1954.
- Третья экологическая конференция. Тезисы докладов: ч. I, 1—343; ч. II, 1—147; ч. III, 1—220, ч. IV, 1—457, Изд-во КГУ, 1954.
- Бродский С. Я., Речные раки (*Astacidae*) Украинской ССР, их биология и промысел (автореф. дисс.), Изд-во АН УССР, 1954.
- Шапвал Н. М., Кровепаразитические простейшие рыб бассейна Днепра (автореф. дисс.), Изд-во АН УССР, 1954.
- Смогоржевская Л. А., Гельминтофауна рыбоядных птиц долины Днепра (автореф. дисс.), Изд-во Киевского гос. ун-та, 1954.
- Кулаковская О. П., Паразиты рыб бассейна верхнего Днестра (автореф. дисс.), Изд-во АН УССР, 1955.
- Бидулина М. И., Личиночные формы трематод в моллюсках в. Днепра (автореф. дисс.), Изд-во АН УССР, 1955.

Мазурмович Б. М., Як виникло життя на Землі, Вид-во т-ва для поширення політ. та наук. знань Укр. РСР, К., 1955, 1—36.

Павловський Є. Н., Вступні лекції з загальної біології, Вид-во АН УРСР, К., 1955, 1—51.

Підоплічко І. Г., Матеріали до вивчення минулих фаун УРСР, вип. 2, Вид-во АН УРСР, К., 1956, 1—189, 32 табл. рис.

Труды II конференции паразитологов Украинской ССР, Изд-во АН УССР, К., 1956.

Література,

що стосується діяльності О. П. Маркевича

Берг Л. С., Рыбохозяйственный кадастр озер Ленинградской области. «За рыбн, индустрию севера», Л., 1933, № 8.

Левитт М., Институт зоологии и биологии АН УССР, «Природа», 1936, № 6.

Воскобойников М. М., О работах отдела морфологии зоологического института АН УССР, «Природа», 1937.

Малевицька М. О., Народа щодо вивчення опісторхозу на Україні, Вісті, АН УРСР, 1937, № 1.

Rosną i rozwijają się talenty i zdolności ludowe. Передова стаття газети «Трубина гадзиецка», № 29, 1938.

Олександр Прокофійович Маркевич — кандидат в депутати Сталінської районної Ради депутатів трудящих, газ. «За ком. кадри», 1939, № 51.

Захарченко О., Професор, газ. «Вісті», К., 1939, 27.Х.

Арнольд И. Н., Продвижение карповой культуры на Север, Известия ВНИОРХ, т. XXI, 1939.

Киришенблат Я., Экологическая конференция по проблеме «Массовые размножения животных и их прогноз», «Природа», 1941.

Ворона Є., Наша гордість, «Ленінський шлях», Біла Церква, 1946, № 141.

Ролл Я. В., Матеріали до вивчення біологічних особливостей озера Кандри-Куль, 1946.

Наука і наукові працівники в Київському державному університеті за 112 років його існування (1834—1946), Наукові записки КДУ, т. V, вип. I, 1946.

Ишукоев Г., Ишукоева Ф., Роль пастбищных клещей в эпизоотологии инфекционного энцефаломиеэлиты лошадей, Труды Башк. НИВОС, т. V, Уфа, 1946.

Коваль В. П., Готуємо кадри зоологів, газ. «За радянські кадри», Київ, 1947, № 37.

Гіренко Л. і ін., Красномовні наслідки, газ. «За радянські кадри», Київ, 1947, № 21.

Кришталь О., Канівський біогеографічний заповідник, Збірник праць Канівського біогеографічного заповідника, т. I, вип. 1. 1947.

Безпалый І., Видатний паразитолог, газ. «За радянські кадри», Київ, 1948, № 14.

Карпенко Г. В., Нове поповнення Академії наук Української РСР, «Вісник АН УРСР», 1948, № 7.

Про зв'язок сільських шкіл з колгоспами, «Радянська освіта», Київ, 1948, № 27.

Карпенко Г. В., Груднева сесія Академії наук УРСР, «Вісник АН УРСР», 1949, № 1.

- Гесюк Л., Стенограммы лекций на естественно-научные темы, «Правда Украины», Киев, 1951, № 80.
- Всехсвятський С., Пропаганда природничо-наукових знань, газ. «Радянська Україна», Київ, 1951, № 71.
- Сокур І., Виїзна сесія Вченої Ради Інституту зоології АН УРСР у м. Вінниці, «Вісник АН УРСР», 1951, № 1.
- Петрушевський Г. и Бауер О., Ценная книга, Рыбное хозяйство СССР, Москва, 1952.
- Мазурмович Б., Вклад вітчизняних учених у зоологічну науку, Київ, 1952.
- Мазурмович Б. і Шульга І., Видатні вітчизняні зоологи, Київ, 1953.
- Османов С., Рецензия на книгу А. П. Маркевича «Паразитофауна пресноводных рыб УССР», «Известия АН Уз. ССР», Ташкент, 1953, № 6.
- Пархоменко В., Перший республіканський з'їзд Українського товариства охорони природи, газ. «Київська правда», 1953, № 139.
- Дук V., А. Р. Markevič, Parasitofauna pręsnovodných ryb USSR, Zool. a entomol. listy, 1953, № 3, Praha.
- Експедиція науковців університету, газ. «Вечірній Київ», 1954, № 219.
- Третя Всесоюзна екологічна конференція, газ. «Вечірній Київ», 1954, № 286.
- Stefański W., Organizacja parazytologii w Z.S.R.R., Medycyna weterynaryjna, Warszawa—Lublin, 1955, № 8.
- Рейнгард Л. В., Про книгу О. П. Маркевича «Паразитофауна пресноводных рыб Украинской ССР», Збірн. праць Зоол. музею, № 27, К., 1956.
- Науковці допомагають колгоспникам, газ. «Вечірній Київ», 1955, № 127.
- Мазурмович Б. Н. и Шульга И. К., Выдающиеся отечественные зоологи, Учпедгиз, М., 1955.
- Нове наукове товариство, газ. «Вечірній Київ», 1956, № 133.
- Палімпсестов М. А., Про книгу О. П. Маркевича «Основи паразитології», Збірн. праць Зоол. музею, № 27, К., 1956.
- Мазурмович Б. М., Книга про тваринний світ, «Наука і життя», 1956, № 3.
- Про організацію Українського республіканського наукового товариства паразитологів, «Вісник АН УРСР», 1956, № 3.
- Чеботарьов Р. С., Коваль В. П., Олександр Прокопович Маркевич, Труды Ин-ту зоологии АН УРСР, т. XIII, 1956.
- Kozag Z., Z pobytu Polskiej delegacji parazytologicznej w Związku Radzieckim, Wiadomości parazytologiczne, Warszawa, 1956, № 1.